

V Bruselu dne 8.5.2015
COM(2015) 191 final

**ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Zpráva o uplatňování Listiny základních práv Evropské unie za rok 2014

{SWD(2015) 99 final}

1. Úvod

Tato pátá výroční zpráva podává přehled o tom, jak Evropská unie (EU) a její členské státy prováděly Listinu základních práv EU (dále jen „Listina“) v roce 2014.

Listina je právně závazná od 1. prosince 2009. Je závazná pro orgány EU při přijímání nových opatření. Zavazuje členské státy, pokud jednají v oblasti působnosti práva EU. Jako poměrně nový zdroj práva získává Listina postupně právní význam. V roce 2014 byla Listina¹ citována v 210 rozhodnutí soudů EU², v porovnání se 43 v roce 2011, 87 v roce 2012 a 114 v roce 2013.

Nová Komise pod vedením předsedy Junckera se ujala úřadu v listopadu 2014. Předseda Juncker se zavázal „...využít výsadního práva Komise prosazovat v rámci našich pravomocí naše společné hodnoty a základní práva při řádném zohlednění různorodosti ústavních a kulturních zvyklostí v 28 členských státech.“³ Odpovědnost za oblast základních práv svěřil prvnímu místopředsedovi Fransovi Timmermansovi.

Komise začleňuje Listinu do všech svých politik. Úzce spolupracuje s vnitrostátními, evropskými a mezinárodními organizacemi, aby zajistila prosazování základních práv.

První místopředseda Timmermans se v rámci svého slyšení před Evropským parlamentem zavázal, že bude organizovat výroční kolokvium o aktuální situaci v oblasti základních práv v EU, zlepšovat vzájemnou spolupráci a politickou angažovanost zaměřenou na podporu a ochranu základních práv. V rámci kolokvia budou členské státy, orgány a další zúčastněné strany diskutovat s cílem vymezit a vypracovat politická opatření týkající se problematiky základních práv. První kolokvium v říjnu 2015 se zaměří na podporu tolerance a úcty, zejména za účelem prevence a potírání nenávisti vůči Židům a Muslimům. Kolokviu předcházejí konzultace s občanskou společností a zúčastněnými stranami, včetně dvou dialogů na vysoké úrovni – jednoho s náboženskými vůdci a jednoho se zástupci nekonfesních organizací.

Tato zpráva podává přehled o tom, jak je Listina základních práv Evropské unie uplatňována ze strany orgánů EU, zejména pak Evropské komise, a členských států a na orgány EU a členské státy. Zdůrazňuje význam Evropské úmluvy o lidských právech (EÚLP) a poskytuje aktuální přehled o přistoupení EU k této úmluvě. Zpráva poprvé obsahuje oddíl týkající se nového aktuálního tématu: v tomto roce se zabývá „základními právy v digitálním prostředí“.

---

¹ Pro přehled judikatury Soudního dvora vydané v roce 2014, která Listinu přímo cituje, či ji zmiňuje v odůvodnění: viz příloha I pracovního dokumentu útvarů Komise.

² Tribunál, Soud pro veřejnou službu, Soudní dvůr (Soudní dvůr Evropské unie).

³ Viz Jean-Claude Juncker, „Politické směry pro příští Evropskou komisi“, http://ec.europa.eu/priorities/docs/pg_cs.pdf, s. 8.

2. Uplatňování Listiny základních práv ze strany EU a na EU v rámci všech jejích činností

Orgány EU jsou povinny řídit se Listinou při všech svých činnostech.

2.1 Legislativní opatření

Systematické kontroly základních práv v průběhu legislativního procesu jsou nezbytné pro zajištění souladu legislativních návrhů s Listinou. V roce 2011 zveřejnila Komise „Operační pokyny pro zohlednění základních práv při posouzení dopadů Komisi“⁴. V roce 2014 se Komise zavázala revidovat své pokyny k posuzování dopadů a uspořádala veřejnou konzultaci⁵.

Věc *Digital Rights Ireland*⁶ dokládá, že je nezbytné prověřovat návrhy právních předpisů z hlediska základních práv. Soudní dvůr Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“) rozhodl o neplatnosti směrnice o uchovávání údajů⁷ s ohledem na porušení základních práv na soukromí a ochranu osobních údajů zaručených články 7 a 8 Listiny. Tento rozsudek objasnil, že zvláštní záruky na ochranu základních práv, včetně ustanovení o výjimkách pro služební tajemství a předchozím správním nebo soudním přezkumu, musí být zahrnuty v sekundárních právních předpisech EU a nemohou být ponechány na uvážení vnitrostátního zákonodárce. Soudní dvůr rozhodl, že uchovávání údajů slouží legitimnímu cíli obecného zájmu, konkrétně boji proti závažné organizované trestné činnosti, a je vhodným prostředkem k dosažení tohoto cíle. Měl však za to, že zásah směrnice do základních práv na ochranu soukromého života a na ochranu osobních údajů nebyl omezen na nezbytně nutnou míru.

Tento rozsudek je důležitý pro všechny orgány EU podílející se na legislativním procesu. V prosinci 2014 Rada aktualizovala své „Pokyny k metodickým krokům, jež by měly přípravné orgány Rady přijmout pro ověření slčitelnosti legislativních návrhů se základními právy“⁸. Rovněž uspořádala pro zaměstnance Rady školení, aby zvýšila funkčnost těchto pokynů.

2.2. Správa finančních prostředků EU

Při správě finančních prostředků EU musí orgány, instituce a jiné subjekty Unie dodržovat základní práva obsažená v Listině. Stejná povinnost se vztahuje i na členské státy při provádění práva Unie.

Ve věci *Liivimaa Lihaveis MTÜ*⁹ Soudní dvůr potvrdil předchozí judikaturu, že „uplatňování práva Unie“ vyžaduje existenci určitého stupně souvislosti, která jde nad rámec příbuznosti dotyčných

---

⁴ SEK(2011) 567 v konečném znění, 6.5.2011.

⁵ http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/consultation_2014/index_cs.htm.

⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 8.4.2014 ve věcech C-293/12 a C-594/12 *Digital Rights Ireland a Kaertner Landesregierung*.

⁷ Směrnice 2006/24/ES, Úř. věst. L 105/54.

⁸ Generální sekretariát Rady, ST 5377 2015 INIT.

⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 12.9.2014 ve věci C-562/12 *Liivimaa Lihaveis MTÜ*.

oblastí nebo nepřímého dopadu jedné oblasti na druhou¹⁰. V uvedené věci ukládalo právo EU oběma členskými státy dotčeným příslušným operačním programem povinnost, aby ho provedly. Za prvé měly dotčené členské státy povinnost zřídit monitorovací výbor podle čl. 63 odst. 1 a 2 nařízení č. 1083/2006. Za druhé měla všechna opatření k uplatnění uvedeného programu dodržovat ustanovení nařízení č. 1083/2006 a č. 1080/2006. Soudní dvůr konstatoval, že přijetí programové příručky monitorovacím výborem je uplatňováním práva Unie ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny. Programová příručka vyloučila možnost soudního přezkumu rozhodnutí monitorovacího výboru o zamítnutí grantu; Soudní dvůr konstatoval, že takové vyloučení porušuje právo na účinnou právní ochranu podle článku 47 Listiny.

V květnu 2014 zahájil evropský veřejný ochránce práv šetření týkající se dodržování základních práv v politice soudržnosti EU¹¹. Ve své odpovědi ze dne 29. října 2014¹² se Komise zavázala přijmout opatření k tomu, aby se zvýšila informovanost o Listině mezi členskými státy při řízení evropských strukturálních a investičních fondů (dále jen „fondy ESI“). Komise oficiálně připomněla členským státům jejich povinnost dodržovat ustanovení Listiny. Nabízí též pomoc z fondů ESI zaměřenou na podporu postupů pro vyřizování stížností. Komise bude v roce 2015 šířit osvědčené postupy a vydávat pro členské státy pokyny týkající se dodržování Listiny při správě fondů ESI.

Komise zjistila možné porušení ochrany základních práv v dočasném zajišťovacím zařízení pro nelegální migranty; Účetní dvůr toto podezření potvrdil ve zvláštní zprávě z roku 2014. Náklady na pronájem střediska byly zahrnuty do národního programu v rámci Fondu pro vnější hranice, a Komise po ukončení programu neakceptovala související náklady. Účetní dvůr uznal, že s ohledem na špatné podmínky, za nichž byli nelegální migranti zadržováni, členský stát nerespektoval zákaz ponižujícího zacházení (článek 4 Listiny) a zásadu lidské důstojnosti (článek 1 Listiny).

2.3 Lidskoprávní rozměr vnější činnosti EU

Článek 21 Smlouvy o Evropské unii (dále jen „SEU“) řídí vnější činnost Unie. Znovu potvrzuje úlohu EU při podpoře demokracie, právního státu, univerzálnosti a nedělitelnosti lidských práv a dodržování zásad Charty Organizace spojených národů a mezinárodního práva. Země, které mají zájem o vstup do EU, musí dodržovat lidská práva. Veškeré dohody o spolupráci a obchodní dohody se třetími zeměmi stanoví, že lidská práva¹³ jsou zásadním prvkem ve vztazích mezi jednotlivými stranami.

---

¹⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 29.5.1997 ve věci C-299/95 Kremzow, bod 16.

¹¹ <http://www.ombudsman.europa.eu/en/press/release.faces/en/54420/html.bookmark>.

¹² <http://www.ombudsman.europa.eu/en/cases/correspondence.faces/en/58451/html.bookmark>.

¹³ Termín „základní práva“ se v EU používá k vyjádření pojmu „lidská práva“ v rámci specifického vnitřního kontextu EU. Tradičně se pojem „základní práva“ používá v ústavním kontextu, zatímco pojem „lidská práva“ se používá v mezinárodním právu.

V roce 2014 Evropská služba pro vnější činnost a Komise provedly posouzení akčního plánu EU pro lidská práva a demokracii (2012–2014)¹⁴. Akční plán stanoví 97 konkrétních opatření. Jako příklad lze uvést obecné zásady EU týkající se svobody projevu on-line a off-line přijaté Radou v květnu 2014. Zásady obsahují definice a pokyny, jak chránit právo na svobodu projevu, a zahrnují veškeré aspekty, včetně práva zastávat názor bez překážky, práva vyhledávat a přijímat informace a práva rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu jakýmkoli prostředky a bez ohledu na hranice.

Připravuje se nový akční plán na období 2015–2019 zaměřený na zajištění soudržnosti mezi vnitřními a vnějšími politikami v oblasti lidských práv, zejména pokud jde o boj proti terorismu, migraci a mobilitu a obchod.

Za účelem dosažení cílů článku 21 SEU uplatňuje Evropská unie omezující opatření¹⁵, kterými často provádí závazné rezoluce Rady bezpečnosti OSN na základě článku 41 nebo 42 Charty Organizace spojených národů, avšak mohou být také autonomními opatřeními EU. Některá z těchto omezujících opatření se týkají seznamu osob a subjektů, jejichž finanční prostředky a hospodářské zdroje mají být zmrazeny. Pro dotčené osoby a subjekty je zásadní právo na řádnou správu, na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces (články 41 a 47 Listiny základních práv Evropské unie). V roce 2014 se Soudní dvůr zabýval případy týkajícími se postupu, kterým se ukládají omezující opatření vůči konkrétním osobám a subjektům. Z více než 30 rozsudků vydaných v roce 2014 a týkajících se zákonnosti omezujících opatření Soudní dvůr potvrdil zařazení na seznam pouze v jedné čtvrtině případů. Ve všech ostatních případech byla rozhodnutí o zařazení na seznam zrušena.

Jeden případ – rozsudek ve věci *Yusef*¹⁶ – se týkal omezujících opatření přijatých na základě nařízení Rady (ES) č. 881/2002¹⁷. Uvedeným nařízením se provádí rezoluce Rady bezpečnosti OSN týkající se zmrazení majetku osob, skupin a subjektů, které Výbor OSN pro sankce označil za spojené se sítí Al-Kajdá. Tribunál rozhodl, že Komise nesplnila svou povinnost jednat, neboť neodstranila procesní vady a hmotněprávní nedostatky, kterými bylo stíženo zmrazení prostředků Haniho El Sayyeda Elsebaie Yusefa. Tribunál proto vyzval Komisi, aby splnila svou povinnost přezkoumat důvod zařazení na seznam důsledně a nestranně a případně v „účelné spolupráci“ s výborem OSN pro sankce¹⁸. Komise přezkoumává důvody pro zařazení na seznam ve spolupráci s příslušnými orgány OSN.

---

¹⁴ http://eeas.europa.eu/human_rights/index_en.htm.

¹⁵ Viz článek 215 SFEU.

¹⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 21.3.2014 ve věci T-306/10 *Hani El Sayyed Elsebai Yusef proti Evropské komisi*.

¹⁷ Nařízení č. 881/2002, Úř. věst. L 139, s. 9.

¹⁸ Totéž v bodě 102.

Většina případů¹⁹, kdy Soudní dvůr omezující opatření vůči subjektům nebo osobám zrušil, se týkala rozhodnutí a nařízení Rady, v nichž důkazy nebo informace odůvodňující zařazení na seznam nebyly dostatečné a důkazní povinnost, kterou nesla Rada podle článku 47 Listiny, jak bylo vyloženo ve věci *Kadi II*²⁰, nebyla splněna. V jiných případech došlo ke zrušení z procesních důvodů²¹.

V oblasti obchodní politiky se začal dne 1. ledna 2014 uplatňovat revidovaný jednostranný všeobecný systém preferencí (GSP+), který vyžaduje dodržování základních úmluv o lidských právech. Mechanismus monitorování byl výrazně posílen, což zajistilo, že příjemci GSP+ dodržují své povinnosti, zejména pokud ratifikují a provádějí 27 mezinárodních úmluv o lidských právech a dalších otázkách. Evropský parlament a Rada rovněž posílily kontrolní činnost.

3. Uplatňování Listiny ze strany členských států a na členské státy

Komise pod kontrolou Soudního dvora dohlíží na to, zda členské státy dodržují Listinu, když provádějí právní předpisy EU. Pokud se dozví o jakémkoliv porušení, může Komise zahájit řízení o nesplnění povinnosti. Vnitrostátní soudci jsou si vědomi toho, že Listina představuje nástroj k zajištění dodržování základních práv ze strany členských států. Ustanovení právních předpisů EU a vnitrostátních právních předpisů vycházejících z unijního práva musí být vykládána v souladu se závazky Listiny, aby byl zajištěn účinek práv v ní zaručených. Pokud má vnitrostátní soud pochybnosti ohledně použitelnosti Listiny nebo správného výkladu jejích ustanovení, může – a v případě vnitrostátního soudu poslední instance musí – předložit Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. Odpověď Soudního dvora vnitrostátnímu soudu umožní, aby ve věci rozhodl. Soudci jednotlivých států tento postup pravidelně využívají. To pomáhá rozvíjet judikaturu související s Listinou a posiluje úlohu vnitrostátních soudců pro její dodržování. V roce 2014 vnitrostátní soudci podali 43 takovýchto žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce²², což je o něco více než v předchozích letech²³.

3.1 Řízení o nesplnění povinnosti

Zatímco v roce 2013 byla Listina zmíněna v pěti řízeních o nesplnění povinnosti, v roce 2014 Komise na Listinu odkázala v 11 případech řízení na základě článků 258 až 260 SFEU. Listina se na členské státy vztahuje pouze tehdy, když provádějí právní předpisy Unie. Proto musí řízení o nesplnění

¹⁹ Například rozsudek Soudního dvora ze dne 3.7.2014 ve věci T-565/12 *National Iranian Tanker Company proti Radě*; Rozsudek Soudního dvora ze dne 9.12.2014 ve věci T-439/11 *Sport-pari proti Radě*.

²⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 18.7.2013 ve věci C-584/10 P *Komise a další proti Kadi* (Kadi II), odvolání proti rozsudku ve věci T-85/09 *Kadi proti Komisi* (Kadi I).

²¹ Viz například *Tygrí osvobození tamilského Ílamu (LTTE) proti Radě*, T-208/11 a T-508/11. Tento rozsudek je předmětem probíhajícího odvolacího řízení ve věci C-599/14 P..

²² Viz příloha II „Přehled žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, které byly podány v roce 2014 a které odkazují na Listinu“ v pracovním dokumentu útvarů Komise.

²³ V letech 2013 a 2012 bylo Soudnímu dvoru předloženo 41 žádostí odkazujících na Listinu.

povinnosti týkající se Listiny souviset s ustanovením právních předpisů Unie, na jehož základě je Listina použitelná.

Pět z uvedených jedenácti případů se týkalo azylu a migrace²⁴.

Řízení o nesplnění povinnosti v oblasti azylu a migrace

V roce 2014 zahájila Komise řízení o nesplnění povinnosti proti členskému státu ve věci směrnice o navracení²⁵, v rámci kterého vyjádřila obavy týkající se délky zajištění, materiálních podmínek zajištění, nedostatečné bezplatné právní pomoci navraceným osobám v zajišťovacích střediscích, neprovádění soudního přezkumu rozhodnutí o zajištění před uplynutím šesti měsíců a omezené míry přezkumu rozhodnutí o prodloužení zajištění na dobu delší než šest měsíců (články 4, 6 a 47 Listiny).

Bylo rovněž zahájeno řízení o nesplnění povinnosti proti jednomu členskému státu pro nesprávné uplatňování směrnice o podmínkách přijímání²⁶ a směrnice o azylovém řízení²⁷. Komise vyjádřila obavy týkající se délky azylového řízení, účinnosti opravných prostředků proti zápornému rozhodnutí o udělení azylu, nedostatečné bezplatné právní pomoci, zajišťování některých kategorií žadatelů o azyl, k němuž, jak se zdá, dochází automaticky bez individuálního posouzení, práva na účinný opravný prostředek proti rozhodnutí o zajištění a poskytování bezplatné právní pomoci během zajištění (články 6 a 47).

V roce 2014 Komise zkoumala, jak členské státy uplatňovaly Listinu při provádění práva EU na vnějších hranicích Unie, zejména zásadu nenavracení (články 4, 6, 18 a 19). Problémy byly zjištěny v souvislosti s použitím a délkou zajištění, podmínkami zajištění, specifickou situací nezletilých osob, bezplatnou právní pomocí a účinnými opravnými prostředky v rámci azylového řízení v některých členských státech (články 6, 24 a 47 Listiny).

Vízový kodex a odvolání proti zamítnutí žádosti o udělení víza

Na konci roku 2014 vyzvala Komise pět členských států, ať zajistí, aby byl v rámci odvolání proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o udělení víza, o jeho prohlášení za neplatné nebo jeho zrušení zajištěn přístup k soudnímu orgánu.

Nařízení o vízovém kodexu²⁸ stanoví postupy a podmínky pro udělování krátkodobých víz a letištních průjezdních víz. Ukládá členským státům povinnost zajistit právo na odvolání proti zamítnutí žádosti o udělení víza / prohlášení víza za neplatné / zrušení víza. Článek 47 Listiny přiznává jednotlivcům v

---

²⁴ Další podrobnosti viz pracovní dokument útvarů Komise, který tvoří přílohu této zprávy.

²⁵ Směrnice 2008/115/ES, Úř. věst. L 348/98.

²⁶ Směrnice 2003/9/ES, Úř. věst. L 31/18.

²⁷ Směrnice 2005/85/ES, Úř. věst. 326/12.

²⁸ Směrnice 810/2009/ES, Úř. věst. L 243/1.

případě porušení práv a svobod zaručených právními předpisy Unie právo na účinný prostředek nápravy před soudem. Vnitrostátní právní předpisy dotčených členských států nicméně stanovily pouze možnost mimosoudního odvolání před správními orgány. Komise se domnívá, že proto nesplnily požadavek na nezávislý soud uvedený v článku 47.

Segregace romských dětí v oblasti vzdělávání

V září 2014 Komise zahájila řízení o nesplnění povinnosti proti členskému státu z důvodu diskriminace romských dětí ve vzdělávání, která je porušením směrnice o rasové rovnosti²⁹. Při diskuzích s Komisí členský stát odůvodnil své jednání odkazem na judikaturu Soudního dvora související s Listinou. Komise proto považovala za nezbytné vyjasnit výklad této judikatury prostřednictvím výzvy, která konkrétně odkazuje na článek 21 Listiny, který zakazuje diskriminaci na základě rasy a etnického původu.

3.2 Soudní dvůr pomáhá členským státům (rozhodnutí o předběžné otázce)

Tím, že odpovídal na žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, byl Soudní dvůr i v roce 2014 nápomocen vnitrostátním soudcům, pokud jde o uplatňování Listiny a interpretaci jejích ustanovení.

Lidská důstojnost žadatelů o azyl

V prosinci 2014 Soudní dvůr rozhodl o předběžných otázkách podaných nizozemskou Státní radou (Raad van State) ve věci *A, B, C proti Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*³⁰ týkajících se výkladu právních předpisů EU v oblasti azylu, pokud jde o metody použité pro posouzení hodnověrnosti deklarované sexuální orientace žadatelů o azyl. Žadatelé tvrdili, že se v zemích původu obávali pronásledování kvůli své homosexualitě. Vnitrostátní soud se Soudního dvora dotázal, zda existují meze stanovené právem Unie, pokud jde o ověření sexuální orientace žadatelů o azyl. Soudní dvůr uvedl, že meze stanoví kvalifikační směrnice³¹ a Listina: metody, které používají vnitrostátní orgány, musí respektovat základní práva, jako je právo na respektování lidské důstojnosti (článek 1) a právo na respektování soukromého a rodinného života (článek 7). Od žadatelů nelze požadovat nic, co by ohrozilo jejich lidskou důstojnost nebo osobní integritu, jako jsou například do soukromí zasahující, pokořující lékařské nebo pseudolékařské testy, nešetrné otázky, ani od nich nelze vyžadovat/přijímat fotografie nebo videa poskytující důkazy o sexuálních praktikách. Tento rozsudek umožňuje vnitrostátním orgánům, aby posuzovaly žádosti konzistentněji, a to při současném zajištění plného dodržování základních práv.

---

²⁹ Směrnice 2000/43/ES, Úř. věst. L 180/22.

³⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 2.12.2014 ve spojených věcech C-148/13, C-140/13 a C-150/13, *A, B, C proti Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie*.

³¹ Směrnice 2004/83/ES, Úř. věst. L 304/12.

Rovnost podmínek v oblasti ochrany spotřebitele

Věc *Sanchez Morcillo*³², která souvisí s článkem 47, se týká procesních prostředků spotřebitelů v rámci řízení o výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti zatížené hypotékou. Soudní dvůr v této souvislosti zdůraznil aspekt rovnosti podmínek. Soudní dvůr měl za to, že vnitrostátní právní předpisy byly v rozporu se směrnicí o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách³³ a článkem 47 Listiny v těch případech, kdy právní předpisy nezaručují spotřebitelům právo odvolat se, přičemž věřitel v opačném případě takovéto právo využít může.

Soudní dvůr rovněž zdůraznil zranitelnost spotřebitelů, kteří jsou vystaveni riziku, že svou nemovitost ztratí. Ve věci *Kusinova*³⁴ Soudní dvůr uvedl, že podle unijního práva je právo na respektování obydlí základním právem zaručeným článkem 7 Listiny, což musí vnitrostátní soud vzít v úvahu při provádění směrnice o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

Zásada ne bis in idem v Úmluvě k provedení Schengenské dohody

Ve věci *Zoran Spasic*³⁵ Soudní dvůr posoudil slučitelnost podmínky výkonu podle Úmluvy k provedení Schengenské dohody (CISA) se zásadou *ne bis in idem* podle Listiny (článek 50).

CISA stanoví, že osoba, která byla pravomocně odsouzena v jednom státě, nemůže být pro tentýž čin stíhána v jiném státě (zásada *ne bis in idem*). CISA však upřesňuje, že tato zásada je použitelná pouze tehdy, pokud byl trest vykonán, je právě vykonáván anebo již nemůže být vykonán podle právních předpisů státu, v němž byl vynesena rozsudek (dále jen „podmínka výkonu“). Článek 50 Listiny však takovou podmínku výslovně nezmiňuje. Soudní dvůr rozhodl, že podmínka výkonu obsažená v CISA není v rozporu s Listinou.

3.3. Vnitrostátní judikatura, v níž je citována Listina

Pokud jde o podporu základních práv a právního státu, plní vnitrostátní soudci klíčovou úlohu. Výzkum Agentury pro základní práva³⁶ potvrzuje, že vrchní soudy členských států v roce 2014 i nadále využívaly Listinu k získání rad a inspirace, a to i v případech, které spadají mimo oblast působnosti práva EU.

Komise podporuje dialog a spolupráci mezi soudci. Nový „Identifikátor evropské judikatury“³⁷ usnadní pochopení výkladu nástrojů EU ze strany nejvyšších vnitrostátních soudů a poskytuje údaje

³² Rozsudek Soudního dvora ze dne 17.7.2014 ve věci C-169/14 *Sanchez Morcillo*.

³³ Směrnice 93/13/ES, Úř. věst. L 95/29.

³⁴ Rozsudek Soudního dvora ze dne 10.9.2014 ve věci C-34/13 *KuJEU jud.*

³⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 18.7.2014 ve věci C-129/14 *Zoran Spasic*.

³⁶ Výroční zpráva Agentury pro základní práva za rok 2014, která bude zveřejněna 22. května 2015.

³⁷ https://e-justice.europa.eu/content_european_case_law_identifier_ecli-175-en.do.

o uplatňování nástrojů EU u vnitrostátních soudů. Součástí jiného projektu spolufinancovaného EU – „Evropské soudní spolupráce v oblasti uplatňování základních práv vnitrostátními soudy“ – je příručka pro soudce o technikách soudní spolupráce a databáze vnitrostátních rozsudků na základě ustanovení Listiny³⁸.

3.4 Zvyšování povědomí o Listině

Průzkum Eurobarometr provedený v únoru 2015³⁹ ukázal, že povědomí o Listině se v průběhu let zlepšilo jen nepatrně: pouze 14 % respondentů vědělo, co vlastně Listina obsahuje (11 % v roce 2012 a 8 % v roce 2007). Přibližně 51 % respondentů uvedlo, že o Listině slyšeli, ale přesně nevědí, o co se jedná (53 % v roce 2012 a 48 % v roce 2007). Průzkum Eurobarometr rovněž zdůrazňuje potřebu zvýšit veřejné povědomí o tom, kam se obrátit, pokud jde o otázky týkající se základních práv. Projekt Agentury pro základní práva nazvaný „SROZUMITELNOST“⁴⁰ má za cíl poskytnout pokyny ohledně toho, na který orgán je možné se obrátit, pokud jsou v sázce základní práva (vnitrostátní instituce pro lidská práva, subjekt pro rovné zacházení a/nebo ombudsman). Jiný nový projekt – „*Neplačte na nesprávném hrobě: Klik na Listinu! Uživatelsky vstřícný nástroj k odhalování případů porušování Listiny základních práv EU*“⁴¹ – byl zahájen v únoru 2015 a je spolufinancován v rámci programu „Základní práva a občanství“.

Potřeba podněcovat povědomí o Listině a určit specifické potřeby veřejných orgánů v oblasti odborné přípravy a osvědčených postupů byla v prosinci 2014 jedním z témat konference nazvané „*Listina základních práv Evropské unie: hodnocení a následné kroky týkající se potřeb v oblasti odborné přípravy právních odborníků a veřejných činitelů*“⁴². Účastníci konference dále navrhli mapování strategií odborné přípravy, zkušeností a nástrojů na podporu informovanosti o Listině a zlepšení jejího provádění na místní, regionální a celostátní úrovni a na úrovni EU a zdůraznili zásadní úlohu občanské společnosti a vnitrostátních orgánů zabývajících se lidskými právy. EU financuje odbornou přípravu týkající se Listiny pro veřejné orgány a bude v tom pokračovat také v období 2014–2020⁴³.

---

³⁸<http://www.eui.eu/Projects/CentreForJudicialCooperation/Projects/EuropeanJudicialCooperationinFR/Documents.aspx>.

³⁹ Eurobarometr 416, „Listina základních práv Evropské unie“, průzkum v terénu ve dnech 16. až 18. února 2015 ve všech 28 členských státech EU, k dispozici na internetových stránkách http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/flash_arch_420_405_en.htm#416

⁴⁰ <http://fra.europa.eu/en/project/2013/clarity-complaints-legal-assistance-and-rights-information-tool-you>.

⁴¹ <http://www.eui.eu/Projects/CentreForJudicialCooperation/Projects/CharterClick/Charterclick.aspx>.

⁴² http://ec.europa.eu/justice/events/fundamental-rights-charter-training-2014/index_en.htm.

⁴³ Odborné vzdělávání právních profesionálů týkající se Listiny a informační akce týkající se uplatňování Listiny jsou priority ve výzvě k předkládání návrhů v rámci programu „Základní práva a občanství“. Po výzvě k předkládání návrhů v roce 2013 bylo na projekty v této oblasti přiděleno přibližně 2,8 milionu EUR (25 % celkového rozpočtu); v roce 2012 to bylo 1,9 milionu z 20,9 milionu EUR (7 % celkového rozpočtu). V rámci finančního výhledu na období 2014–2020 je vzdělávání justičních orgánů a osob činných v právní praxi týkající se Listiny zahrnuto do programu „Spravedlnost“ (2014–2020). Kromě toho budou činnosti týkající se

4. Evropská úmluva o lidských právech

Dne 18. prosince 2014 vydal Soudní dvůr svůj posudek k návrhu dohody o přistoupení EU k Evropské úmluvě o lidských právech. Soudní dvůr odhalil problémy, pokud jde o její slučitelnost s právními předpisy EU; rozhodl, že návrh dohody o přistoupení není slučitelný s čl. 6 odst. 2 SEU a se souvisejícím protokolem č. 8. Soudní dvůr vyzval k provedení určitých změn: nadřazenost práva Unie ve vztahu k možnostem vyplývajícím z článku 53 Listiny, pokud jde o silnější ustanovení o základních právech v ústavách členských států; vzájemná důvěra mezi členskými státy, zejména v oblasti svobody, bezpečnosti a práva; vztah k novému doplňkovému protokolu č. 16 k Evropské úmluvě o lidských právech; zachování výlučné příslušnosti Soudního dvora pro rozhodování sporů mezi členskými státy týkajících se výkladu nebo uplatňování Smluv; některé aspekty postupu před Evropským soudem pro lidská práva, který se týká EU; a soudní ochrana v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky.

Komise se i nadále plně zasazuje o přistoupení EU k Evropské úmluvě o lidských právech. Přistoupení posílí základní hodnoty, zlepší účinnost právních předpisů EU a přispěje k soudržnější ochraně základních práv v Evropě. Přistoupení k Evropské úmluvě o lidských právech má i nadále prvořadý význam. Kromě toho jsou orgány EU právně zavázány usilovat o uzavření dohody o přistoupení, která splňuje požadavky stanovené ve Smlouvách, zejména v protokolu č. 8 k Lisabonské smlouvě. V současné době Komise hledá nejlepší vhodný postup.

Bez ohledu na časový rámec přistoupení mají všechny orgány EU a členské státy povinnost vykládat Listinu ve světle stávající judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Čl. 52 odst. 3 Listiny obsahuje právní závazek připisovat právům obsaženým v Listině a právům stanoveným v Evropské úmluvě o lidských právech stejný smysl a rozsah, pokud práva obsažená v Listině odpovídají právům stanoveným v Evropské úmluvě o lidských právech. Vysvětlení k Listině základních práv⁴⁴ obsahují seznam článků Listiny, jejichž smysl i rozsah jsou stejné jako u odpovídajících článků Evropské úmluvy o lidských právech, které mají stejný smysl, ale mají širší rozsah. Vzhledem k tomu, že Listina neobsahuje právní závazek sladit výklad s úmluvami Organizace spojených národů, Soudní dvůr odkazuje na nástroje OSN pro výklad práv podle právních předpisů EU. Jako ilustrační příklad slouží definice pojmu „zdravotní postižení“, kdy se Soudní dvůr ve věci *Kaltoft*⁴⁵ při posouzení toho, zda je pro účely směrnice o rovném zacházení v zaměstnání⁴⁶ možné za „zdravotní postižení“ považovat morbidní obezitu, nechal inspirovat zněním Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, jejíž smluvní stranou je také EU.

---

odborného vzdělávání a zvyšování povědomí podporovány rovněž v rámci programu „Práva, rovnost a občanství“ (2014–2020) se zaměřením individuálních práva.

⁴⁴ 2007/C 303/02, Úř. věst. C 303/17.

⁴⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 18.12.2014 ve věci C-354/13 *Kaltoft*.

⁴⁶ Směrnice 2000/78/ES, Úř. věst. L 303/16.

5. Tematická část: základní práva a digitální agenda

Digitální revoluce přinesla společnostem, občanům a podnikům řadu příležitostí. Vyvolala také znepokojení nad účinnou ochranu základních práv v rámci tohoto prostředí. Prudký nárůst shromažďování, využívání a šíření osobních údajů je jen jedním z příkladů nové digitální reality. To spolu s odhalením programů hromadného sledování poukazuje na nutnost zavést účinnější opatření na ochranu základních práv, zejména práva na ochranu soukromí a osobních údajů.

Komise pozorně sleduje celosvětová opatření⁴⁷ týkající se základních práv v digitální společnosti, jako je příručka Rady Evropy o lidských právech pro uživatele internetu⁴⁸. Mezi zjištěné problémy patří mimo jiné nutnost zajistit rovný přístup k internetu, hrozba diskriminace osob na základě profilování a také asymetrické postavení těch, kdo mají údaje v držení, a těch, kdo je úmyslně či neúmyslně poskytují. Nově se objevují otázky týkající se práv duševního vlastnictví a povinností internetových platforem souvisejících s předcházením terorismu a organizované trestné činnosti a bojem proti nim.

Ochrana osobních údajů, tak jak je zaručena v článku 8 Listiny, získává v digitálním světě na důležitosti. V lednu 2012 zveřejnila Komise návrh obecného nařízení o ochraně údajů⁴⁹ a návrh směrnice o ochraně osobních údajů orgány činnými v trestním řízení⁵⁰. V prvním čtení dne 12. března 2014 potvrdil Evropský parlament svou podporu těmto návrhům⁵¹. Komise se svými americkými protějšky pokračovala v jednáních o zastřešující dohodě o ochraně údajů, jejímž účelem je ochrana osobních údajů předávaných mezi EU a USA pro účely vymáhání práva, a o podmínkách nového režimu „bezpečného přístavu“, pokud jde o předávání údajů do USA.

Soudní dvůr zdůraznil potřebu chránit základní práva v digitálním prostředí, ale také zajistit jejich správnou vyváženost. Ve věci *Digital Rights Ireland* Soudní dvůr připomenul povinnost orgánů EU dodržovat Listinu při výkonu jejich činností, zejména pokud se dotýkají práva na soukromí, soukromý

---

⁴⁷ Viz například aktuální diskuze o „datech velkého objemu“, kterou se zabývá zpráva Bílého domu o datech velkého objemu a soukromí (http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/big_data_privacy_report_5.1.14_final_print.pdf), zpráva francouzské Státní rady o digitálních technologiích a základních právech (<http://www.conseil-etat.fr/content/download/33163/287555/version/1/file/Digital%20technology%20and%20fundamental%20rights%20and%20freedoms.pdf>) nebo italský návrh prohlášení o internetových právech, který vypracoval studijní výbor italské poslanecké sněmovny pro internetová práva a povinnosti (http://www.camera.it/application/xmanager/projects/leg17/attachments/upload_file/upload_files/000/000/189/dichiarazione_dei_diritti_internet_inglese.pdf).

⁴⁸ Viz <http://www.coe.int/en/web/internet-users-rights/guide>.

⁴⁹ Návrh nařízení o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, COM(2012) 11 final.

⁵⁰ Návrh směrnice o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů a o volném pohybu těchto údajů, COM(2012) 10 final.

⁵¹ Legislativní usnesení Evropského parlamentu ze dne 12. března 2014 (COM(2012) 0010 – C7-0024/2012-2012/0010 (COD)).

život a ochranu osobních údajů. Směrnici o uchování údajů prohlásil za neplatnou, neboť nepřiměřeně omezila práva na soukromí a ochranu osobních údajů zaručená Listinou. Uvedená směrnice od členských států vyžadovala zajištění toho, aby poskytovatelé telekomunikačních služeb uchovávali provozní a lokalizační údaje svých zákazníků po dobu šesti měsíců až dvou let a aby tyto údaje na vyžádání poskytli donucovacím orgánům pro účely vyšetřování, odhalování a stíhání závažné trestné činnosti a terorismu. Ve věci *Google*⁵² Soudní dvůr objasnil, že je Google jako správce údajů usazený v EU povinen dodržovat právní předpisy EU v oblasti ochrany údajů (články 7 a 8 Listiny), a musí proto za určitých okolností plnit požadavky na odstranění odkazů na určité osobní údaje („právo být zapomenut“).

Ve svých politických směrech určených Evropskému parlamentu předseda Juncker vyzval k odstranění rozdílů ve vnitrostátní regulaci telekomunikačních služeb, v předpisech o ochraně autorských práv a osobních údajů, ve správě rádiového spektra a v uplatňování pravidel hospodářské soutěže⁵³. Strategie pro jednotný digitální trh je jednou ze stěžejních iniciativ Komise. Důvěra občanů je klíčovým pilířem této strategie a důležitým předpokladem plně fungujícího jednotného digitálního trhu. To zahrnuje silnou a účinnou ochranu základních práv on-line. Pro plné využívání práv v oblasti jednotného digitálního trhu je dále nezbytné, aby byly řešeny potřeby osob se zdravotním postižením.

Komise průběžně sleduje vývoj v oblasti ochrany základních práv ve všech oblastech politiky, jak je uvedeno v Listině. Základní práva neslouží primárně podpoře bezpečnosti nebo tržních politik, ale jsou samy o sobě zásadní pro rozkvet otevřené a demokratické společnosti.

6. Závěr

Komise se zavazuje k zajištění vysoké úrovně ochrany základních práv v EU. Jejím cílem je zajistit, aby všechny legislativní návrhy a opatření byly plně v souladu s Listinou.

S ohledem na vyvíjející se hrozby pro naši společnost Komise zajistí, aby ve svém přístupu k bezpečnosti plně dodržovala a prosazovala základní práva. Rovněž ve světle nového vývoje aktualizuje politiky v oblasti základních práv, a to od digitální agendy až po problémy migrace, v souladu s judikaturou Soudního dvora a Evropského soudu pro lidská práva.

Listina se vztahuje na orgány EU, ale rovněž na členské státy při provádění právních předpisů EU. Komise vymáhá dodržování Listiny členskými státy.

---

⁵² Rozsudek Soudního dvora ze dne 13.5.2014 ve věci C-131/12, *Google Spain a Google*.

⁵³ Viz politické směry předsedy Komise Junckera. K dispozici na internetové adrese http://ec.europa.eu/priorities/digital-single-market/index_en.htm.

Komise hodlá podporovat základní práva v celé EU, konkrétně prostřednictvím prvního výročního kolokvia o základních právech, které se uskuteční v říjnu 2015.